

Vážený pane předsedající,

Vážené paní senátorky, vážení páni senátoři,

Vážené dámy a pánové!

Je mi ctí, představit Vám Výroční zprávu Nejvyššího kontrolního úřadu za rok 2011.

Výroční zpráva Nejvyššího kontrolního úřadu je **povinným dokumentem**, který v předem dané a sevřené formě seznamuje příjemce s postavením, působností, organizační strukturou a zhodnocením činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu.

K základním údajům tak patří informace, že NKÚ vyčerpal na svoji činnost v roce 2011 asi 500 mil. Kč, tedy **93% schváleného rozpočtu a dodržel** všechny **závazné ukazatele** rozpočtové kapitoly. Jako doklad **úsilí o zvyšování efektivnosti** stojí za povšimnutí informace, že rozpočet NKÚ činil v roce 2009 více než 660 mil. Kč.

60 % výdajů reprezentují **výdaje na platy** a související výdaje, přičemž počet zaměstnanců se od roku 2009 stabilizoval na průměrném počtu 463 zaměstnanců při roční míře fluktuace necelých 8 %. NKÚ považuje za svůj **největší kapitál** právě své zaměstnance, vynakládá značné úsilí i finanční prostředky na jejich vzdělávání a rozvoj a rád využívám této příležitosti, abych **svým kolegům** a především **kontrolorům poděkoval** za jejich práci.

Významnou oblastí aktivit Nejvyššího kontrolního úřadu jsou **mezinárodní aktivity**, kde jsme jen v České republice zorganizovali 28 mezinárodních akcí. Za zmínku stojí třeba mezinárodní **seminář** zaměřený na **boj proti korupci**, na který navázalo jednání pracovní skupiny INTOSAI. Uspořádali jsme schůzku prezidentů nejvyšších účetních a kontrolních institucí zemí Visegrádské čtyřky, Rakouska a Slovinska, tedy **formátu V 4 + 2**. Vedle řady bilaterálních jednání realizujeme **společnou kontrolu** zadávání veřejných zakázek a s tím spojené **prevence korupčního jednání** s německým Bundesrechnungshofem. **Výsledky** této kontroly v oblasti dopravní infrastruktury a pozemního stavitelství chceme představit **v letošním roce**.

V dalším odkazuji na text výroční zprávy, ať se jedná o publikační činnost, oblast poskytování informací podle zákona 106/1999 Sb. nebo oblast práce s podáními občanů.

Výroční zpráva za rok 2011 se nevyhýbá ani **problémům – smutnou kapitolou** v historii naší instituce zůstane spor, vyvolaný bývalým prezidentem Úřadu, mezi Nejvyšším kontrolním úřadem a **Poslaneckou sněmovnou** Parlamentu České republiky **o údajnou nezákonnost** zásahu spočívající v zahájení a v kontrole hospodaření Nejvyššího kontrolního úřadu. V roce 2011 tento spor, který měl svoji rovinu v oblasti správní i trestní, rozhodnut nebyl. Nad rámec informace o Výroční zprávě Vás chci informovat, že obě roviny byly již **pravomocně uzavřeny** a Kontrolní výbor připravuje podklady pro zahájení kontroly hospodaření kapitoly NKÚ.

Druhým vážným problémem je otázka řešení **sídla nejvyšší kontrolní instituce**. V březnu tohoto roku jsem se obrátil na **předsedu vlády dopisem** s žádostí o pomoc při řešení tohoto problému. Pro Vaši informaci uvedu, že komerční **nájemné** uhrazené v letech 2007 – 2013 činí **více než 455 mil. Kč**, přičemž zajištění vlastního **sídla výstavbou** by představovalo částku **asi 400 mil. Kč**. V minulosti bylo na nákup pozemku vynaloženo již kolem 100 mil. Kč a tak mi nezbylo než konstatovat, že:

„Rozhodnutí o uzavření smlouvy o nájmu budovy TOKOVO bylo **drahou chybou a nesprávným rozhodnutím**.“

Nyní mi, vážené paní senátorky a páni senátoři dovoluji, abych věnoval několik slov zákonné působnosti NKÚ, tedy naplňování kontrolní činnosti v souladu s postavením nezávislého kontrolního orgánu. V závěru naší Výroční zprávy najdete slova, že „**opatření** kontrolovaných osob jsou pouze **formální, neúčinná**, případně naznačují **chybějící vůli či schopnost** k jejich přijetí a realizaci“.

Tato slova byla motivem zamyslet se nad podobou Výroční zprávy – **musíme a chceme usilovat** o to, aby žádný náš krok nebyl formální, neúčinný nebo mu chyběla vůle po realizaci.

Proto Vám předkládáme **novou podobu** Zhodnocení kontrolní činnosti.

Základní informací je, že Plán kontrolní činnosti v roce 2011 obsahoval **38 kontrolních akcí** a byly zkontrolovány finanční prostředky a majetek v celkovém objemu **150 mld. Kč**. Bylo **odesláno 26 oznámení** příslušným finančním úřadům v objemu 400 mil. Kč a byla podána **4 trestní oznámení**. Tolik statistika...

Plán kontrolní činnosti a následné rozpracování cílů a programů kontroly vycházely **z analýzy rizik**. Tato analýza identifikovala klíčové oblasti a z kontrolní činnosti pak vyplynula **zásadní zjištění**, se kterými bych Vás rád seznámil:

- **Příjmy státního rozpočtu** – v **efektivitě správy** vybraných pohledávek jsou značné **rezervy**, v oblasti správy odvodů za porušení rozpočtové kázně **nezajišťoval systém transparentní řízení ani rovné postavení subjektů**. **Systémové nedostatky** vykazoval i systém ostatních operací státního rozpočtu
- **Dotační politika státu** – přetrvávají **nedostatky v činnosti** správců programů a poskytovatelů dotací, **chybí konkrétní cíle a jednoznačné indikátory**. **Chybí vyhodnocení účelnosti a efektivnosti**, systém je **administrativně-byrokratický**, založen na **formálním plnění povinností**. Mnoho pochybení je v oblasti **zadávání veřejných zakázek**, jsou **potlačována ekonomická kritéria**, **kontrolní systémy jsou neúčinné**
- **Hospodaření s majetkem státu** – závažná zjištění týkající se nestandardních případů **využívání majetku v rozporu** se zákonem o majetku ČR, případy **nehospodárného a neúčelného využívání** nebo dokonce **neodůvodněně snížený výnos** z tohoto majetku. **Nedostatečné hájení oprávněných zájmů státu**, značné **mezery v řídicích a kontrolních systémech**. **Nezlepšuje se stav v oblasti vedení účetnictví a vykazování majetku**.
- **Významné investiční programy a akce** – NKÚ se soustředí na zjišťování příčin, proč **není zabezpečena hospodárnost a účelnost** vynakládaných prostředků. Odpověď je jednoduchá – **chybí koncepce**, pokud existuje, je **nekonkrétní a nevymahatelná**. Tento stav umožňuje zásadně **měnit priority a parametry** a tím **obcházet povinnost prokázat efektivnost** programu nebo akce. Systémovým nedostatkem je, že **státní fondy nemají povinnost** řídit se pravidly ve smyslu zákona o rozpočtových pravidlech. NKÚ konstatuje, že **termíny ani náklady nejsou dodržovány**, **chybí motivace posuzovat nákladovost** a nevyužívají se **nástroje k optimalizaci cen** staveb. Volba způsobu financování, zejména formou PPP projektů, je zatížena **značnými riziky a problémy**.
- **Finanční prostředky ze zahraničí** – nemám z toho radost, ale musím konstatovat, že se varování NKÚ z minulých let do puntíku naplnila. **Úhrady nezpůsobilých výdajů**, včetně **neprovedených prací a dodávek**, **zadávání veřejných zakázek**, **administrace žádostí**, **výběr**

projektů, nastavení kontrolních mechanismů. Jedná se o téma, kterému se Česká republika musí věnovat v souvislosti s **hrozbou zastavení čerpání** prostředků EU.

- **Kontrola závěrečných účtů** – vedle zjišťování skutečností, které svědčí o **závažných nedostatecích** v podkladech a tím o **nevedení správného, úplného a průkazného účetnictví**, NKÚ konstatoval, že **pravidla** pro vedení účetnictví a výkaznictví organizačních složek státu stanovená pro rok 2010 **nebyla v celém rozsahu jednoznačná, srozumitelná a úplná.** Nebylo možné ve všech případech **hodnotit správnost aplikace** v účetnictví a výkaznictví.

Vážené paní senátorky, vážení páni senátoři,

NKÚ má za povinnost informovat orgány státu o tom, že

„v kontrole vykonávané podle zvláštních pravidel mimo soustavu exekutivy, ku pomoci legislativy a zčásti po vzoru organizace a pravidel řízení před soudy,

zjistil existenci či neexistenci určitých skutečností.

Tyto závěry nenabývají formální a materiální právní moc, nejsou vykonatelné a NKÚ z nich nemůže vyvozovat právně relevantní závěry.“

Předkládám Vám tuto zprávu o kontrolní činnosti s **nadějí**, že **přispěje** k tomu, aby orgány státu mohly **konat v rozsahu** své působnosti.

Děkuji Vám za pozornost, děkuji Výborům za **vstřícné, racionální a odborné** projednání naší výroční zprávy a ubezpečuji Vás, že NKÚ není **nepřítelem kontrolovaných osob.**

Jsem přesvědčen, že **cíl máme společný.**